

Kirkefondets årsberetning 2017

2017 har været et travlt år for Kirkefondet. Beretningen har til formål at beskrive historien om den dynamik og det engagement, som Kirkefondet i disse år lægger kræfter i med det mål at styrke kirke- og menighedsliv rundt om i landet. De strukturelle ændringer i samfundet kalder på udvikling og nytænkning – ikke kun for kirkebygningerne og deres anvendelse, men også for vores måde at tænke og tale om kirkeliv og menighedsfællesskab på.

Biskopperne har med deres liturgi-arbejdsgrupper valgt at sætte fokus på bl.a. ”folkekirkens liturgi mellem frihed og fasthed/orden”. Flere steder i den anglikanske kirke taler man om en ”joy of diversity” - glæde ved forskellighed - mht. kirkens udtryksformer. Skal folkekirken kendes på fasthed og genkendelighed? Eller kan der skabes en bevægelse hen imod en større glæde ved og forståelse for forskellighed – båret af de meget forskellige vilkår for at være kirke i Danmark? Det er bl.a. noget af dette, Kirkefondet forsøger at hjælpe på vej i folkekirken.

I byen og på landet

Kirkefondet bygger ikke kirker eller vandrekirker mere – og dog! For gennem det seneste års tid er der blevet arbejdet ihærdigt med planerne om at bygge en såkaldt ”husbådskirke”. På en måde er det en moderne variant af vandrekirken, for tanken er, at husbådskirken også skal kunne ”genbruges” forskellige steder. Det er planen, at husbådskirken skal ligge ud for den grund i Teglnholmen i Københavns Havn, hvor Sydhavn Sogn forventer at bygge en ny kirke i løbet af nogle år. Vi håber, at husbådskirken kan danne rammen om gudstjenester, kirkelige handlinger, undervisning og aktiviteter for den nye bydel, hvor der nu bor mere end 6000 mennesker.

Vi er nået langt i projekteringen af husbådskirken, men afventer byggetilladelse fra Københavns Kommune, ligesom der arbejdes med finansiering fra fonde mv. Når husbådskirken har udspillet sin rolle i Sydhavn, vil den kunne bugseres til en ny placering og være midlertidig kirke i en tid – f.eks. i Nordhavn.

Kirkefondets indsats i Sydhavn Sogn begrænser sig ikke til at skabe midlertidige fysiske rammer for kirkelivet i dette nye boligområde i København. I mere end et år har Kirkefondets udviklingskonsulent været engageret i at hjælpe med at udvikle menighedslivet i de nye områder af sognet og skabe medejerskab til den kommende kirke. Det sker i et tæt samarbejde med en lokal arbejdsgruppe, hvor Kirkefondets konsulent bl.a. giver sparring til arbejdet med at sætte nye aktiviteter i gang i den nye bydel. I det hele taget har der i forlængelse af temadrøftelsen på sidste års repræsentantskabsmøde været særligt fokus på temaet ”Kirken i byen”. I september 2017 blev der i Vartov i København afholdt et miniseminar sammen med repræsentanter fra sogne og provstier i de områder af København, hvor der pt. er og har været størst vækst i indbyggertal: Sydhavn, Nordhavn og Ørestad. Der blev udvekslet erfaringer og givet inspiration fra ind- og udland til, hvordan man som kirke kan agere i disse nye vækstområder. Næste skridt i arbejdet med ”kirken i byen” er en konference forud for repræsentantskabsmødet i 2017, hvor der bl.a. er inviteret repræsentanter fra mere end 20 sogne ud over landet, der har det tilfælles, at de midt i eller står overfor en stor befolkningsvækst. Vi håber, at dette kan munde ud i et netværk af sogne, som kan mødes til gensidig inspiration og erfaringsudveksling og en studietur til en eller flere større europæiske byer.

Arbejdet med Lokal Kirkeudvikling fortsætter landet over i flere forskellige varianter. I København er tre sogne med i et mere traditionelt netværk, hvor arbejdsgrupper fra de tre sogne mødes til netværksdage i alt 6 gange gennem godt 2 år. I Salling provsti nærmer de sig afslutningen af et 2-årigt forløb, hvor sammensætning af arbejdsgrupperne bl.a. har taget afsæt i en række forudgående sognesammenlægninger. I et andet typisk ”landprovsti”, Rebild provsti, er der igangsat Lokal Kirkeudvikling med tematiske tværgående arbejdsgrupper, som bl.a. arbejder med: Gudstjeneste, børn/unge, diakoni, det kirkelige liv/frivillighed samt menighedsrådsarbejde og øko-

nomi (både fysiske, økonomiske og personalemæssige ressourcer). I Himmelev Sogn er der netop igangsat et forløb, som målrettet går efter at styrke sognets profil og fokus i forbindelse med, at der bygges ny kirke i bydelen Trekroner. I kølvandet på et Lokalt Kirkeudviklings-forløb i Romdrup-Klarup har Kirkefondet været engageret i en afklaringsproces i sognet i forbindelse med, at de skulle søge ny præst. Sognet fik hjælp til at opstille stillingsprofil, opslag m.m.

Spredt ud over hele landet er der nu i alt 415 kirker, som er med i vejkirkebrochurerne ”Vejkirker og andre åbne kirker”. Det er dejligt at så mange kirker vil være med, og vi mærker en øget interesse fra både kirker, turistbureauer og pressen omkring brochurerne. Over 150 kirker er nu også cykelvenlige vejkirker, og som noget nyt i år fik brochuren for Jylland tilføjet et nyt symbol for kirker på Hærvejen. Sådan udvikles brochurerne løbende på baggrund af forslag og henvendelser.

Rådgivning og inspiration

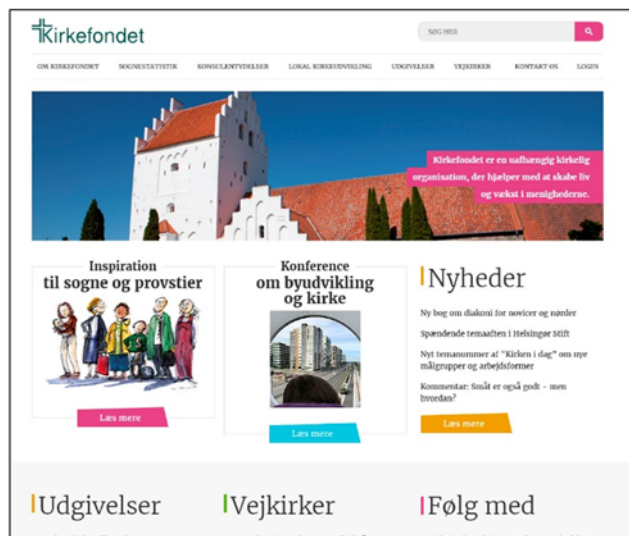
Hvis man gerne vil vide mere om Kirkefondet og hvad vi kan tilbyde af bl.a. rådgivning, konsulenthjælp og inspiration, så er det oplagt at gå ind på Kirkefondets nye hjemmeside, som vores kommunikationskonsulent Charlotte Lydholm har arbejdet med, så den kunne lanceres i efteråret 2017. Den har fået nyt flot udseende, og der er nu bl.a. mulighed for at bestille vore udgivelser online, ligesom man kan søge på alle vejkirkerne. Udover hjemmesiden gør vi også brug af Facebook og nyhedsmails for løbende at orientere om, hvad der sker i Kirkefondet.

Kirkefondets magasin ”Kirken i dag” er en anden måde Kirkefondet inspirerer menighedsrådene på. I 2017 var det første nummer direkte målrettet mod de mange nyvalgte menighedsråd og blev sendt ud til alle menighedsrådsformænd. Temaet for dette nummer var: ”I menighedsråd - og hvad så?” De øvrige numre i 2017 har haft følgende temaer: ”Hvad er en gudstjeneste?”, ”Nye målgrupper og arbejdsformer” samt ”Kirken på landet - hvad nu?”, som udkommer sidst på året.

I foråret 2017 fik alle landets nye menighedsråd tilsendt informationsmateriale om de mange forskellige tilbud og ydelser fra Kirkefondet. Udover et nummer af ”Kirken i dag” var der også helt nye udgaver af 3 kortfattede informationsfoldere om folkekirken nemlig: Nøgle til kirken, Nøgle til gudstjenesten, og Nøgle til folkekirken. Folderne er velegnede til at lægge frem i kirker eller til brug i konfirmationsforberedelsen m.m. og til alle andre, der gerne vil have hurtig og overskuelig introduktion til folkekirken. I forbindelse med Kirkefondets stand på Landsforeningen af Menighedsråds årsmøde udgav vi også 3 bogmærker med 10 gode råd om menighedsrådsmødet, 10 gode råd om frivillighed og 10 gode spørgsmål til samtale om kirkens liv og vækst.

Inspirationsaftner, profiler, analyser og konsulentopgaver

Op til og efter menighedsrådsvalget i november 2016 har der fra sogne og provstier været stor efterspørgsel på Kirkefondets demografiske analyser med tabeller og diagrammer for befolkningssammensætning mv. i landets sogne. I det forløbne år er de første kirketællingsrapporter afleveret og fremlagt, og de er blevet godt modtaget. Disse rapporter bygger på skabeloner skabt i samarbejde med religionssociolog Peter Luchau. Kirkefondets analysekonsulent, Sille Fusaager, er kommet med i et arbejdsudvalg, hvor hun sammen med Steen Marquard Rasmussen (FUV), Peter Luchau og lektor Hans Raun Iversen skal forsøge at fremme indsamling og brug af kirkestatistik. Der har også været mange konsulentopgaver i form af workshops, visionsdage mv., hvor nyvalgte menighedsråd har fået hjælp fra Kirkefondet til at sætte en retning for deres arbejde i den kommende

valgperiode f.eks. ved at arbejde med målsætninger, fokuspunkter og handlingsplaner. Enkelte steder har det været et forløb over to aftner, hvilket giver en god proces, hvor der lokalt i menighedsråd og evt. blandt de ansatte bliver bedre tid til at bearbejde og konkretisere tankerne for det fremtidige arbejde.

I kølvandet på udgivelsen af bogen "Ledelse og involvering af frivillige i folkekirken" har Kirkefondet afholdt velbesøgte inspirationsaftner om frivillighed i 4 af landets stifter: Aalborg, Lolland-Falster, Viborg og Haderslev. Aftnerne er blevet tilrettelagt i samarbejde med lokale kræfter, som også har givet input med gode historier om frivillighed rundt om i sognene. Kirkefondets udviklingskonsulent og medforfatter til ovennævnte bog, Dorte Kappelgaard, fik gennem oplæg og gruppedrøftelser deltagerne til at sætte fokus på, hvad de som menighedsråd og ansatte kan gøre for at styrke det frivillige engagement i og ud fra kirken.

Refleksioner

Som opfølgning på sidste års repræsentantskabsmøde har emnet "menighedsforståelse" været genstand for drøftelser i Kirkefondets bestyrelse med afsæt i forudgående input fra eksterne ressourcepersoner på området. Der er desuden lagt planer for et feltarbejde, som har til hensigt at afdække, hvad man i forskellige lokale kirker tænker om kirke og menighed. I første omgang afvikles det som et pilotprojekt i et enkelt sogn eller to med deltagelse af nogle af bestyrelsens medlemmer.

Et andet tema, der har været til drøftelse, er gudstjenesteudvikling. Flere af Kirkefondets medarbejdere har i det forløbne år deltaget i kurser, seminarer med fokus på gudstjeneste og liturgi. Emnet er blevet behandlet i et temanummer af "Kirken i dag", og Kirkefondets generalsekretær var medansvarlig for planlægning og afvikling af en session om gudstjenesten på folkekirkemødet den 26. august 2017 i Århus. Temaet er blevet drøftet i Kirkefondets bestyrelse bl.a. med afsæt i inspirerende oplæg fra Jørgen Demant, hvorefter det blev besluttet, at Kirkefondet skal give input til de af biskopperne nedsatte arbejdsgrupper og deltage i debatten efterhånden, som der kommer udspil fra arbejdsgrupperne, og at bestyrelsen i øvrigt løbende skal følge op på temaet. Desuden arbejdes der henimod at invitere til inspirationsaftner om gudstjenesteudvikling rundt om i stifterne fra efteråret 2018 eller foråret 2019.

Undersøgelser og forskning

I efteråret 2017 satte Kirkefondet gang i projektet "Dåb i dag", som støttes økonomisk af Den folkekirkelige Udviklingsfond. Projektet afvikles i samarbejde Center for Kirkeforskning ved Københavns Universitet, og det har bl.a. til hensigt at afdække, hvordan forældre i 6 forskellige sogne udover landet tænker og agerer i forbindelse med dåb eller ej for deres børn. Sideløbende med denne undersøgelse, som foregår ved interview med forældre i de udvalgte sogne, vil der i de samme sogne være en kort ideudviklingsproces, hvor sognene skal inspireres til at tænke nyt og igangsætte nye initiativer indenfor dåb, børn og kirke. Det hele samles i en rapport og et idekatalog, og resultaterne præsenteres ved en konference i maj 2018.

Kirkefondets udviklingskonsulent, Dorte Kappelgaard, påbegyndte 1. april 2017 en erhvervs-ph.d. ved Det teologiske Fakultet i København med Hans Raun Iversen som vejleder. Erhvervs-ph.d.en forløber over tre år og finansieres af Kirkefondet med støtte fra Innovationsfonden. Temaet for forskningsarbejdet er gennem aktionsforskning at undersøge, hvordan lokale kirker gennem strategiske, helhedsorienterede processer kan skabe tiltag, der fremmer eksistentiel erfaring for mennesker i lokalområdet, og hvordan kirkekonsulenter kan bidrage til sådanne udviklingsforløb på en hensigtsmæssig måde.

Erfaringsudveksling og formidling af viden i samarbejde med andre kirkelige aktører

Kirkefondet ser det som en væsentlig opgave at formidle ny viden, at give inspiration og at rådgive på alle niveauer i folkekirken. For at kunne dette – for at kunne være i en givende proces – så skal man selv have fyldt på. Derfor har flere af Kirkefondets medarbejdere i det forløbne år deltaget i kurser, seminarer mv. i ind- og udland om liturgi, om gudstjeneste med relationer som grundperspektiv, om udvikling af nye menighedsformer i og udenfor de etablerede kirker, om religionssociologi og meget mere. Desuden er vi med i forskellige kollegiale

netværk mv. hvor der er en god erfaringsudveksling – f.eks. kirkekonsulenter.dk, Samtaleforum (Indre Mission, Grundtvigsk Forum, Kirkeligt Centrum og Kirkefondet), ledernetværk i ISOBRO, Danske Kirkers Råd, FKOF mm.

Kirkefondet deltog i samarbejde med bl.a. Landsforeningen af Menighedsråd, Grundtvigsk Forum, Indre Mission, Præsteforeningen, KFUM og KFUK, FDF og Dansk Diakoniråd i planlægningen og afviklingen af det andet folkekirkemøde, som blev afholdt lørdag den 26. august 2017 i Århus i forbindelse med Århus Festuge. Dagens temaer var: ”Kirken i byen” og ”Den relevante gudstjeneste”. Op mod 300 personer mødte op til drøftelser af disse to udfordringer og opgaver i folkekirken. Kirkefondet bidrog også økonomisk til folkekirkemødets afholdelse, hvor deltagelse var gratis. Kirkefondet vil indstille, at folkekirkemødet afholdes igen i forbindelse med Danske Kirkedage i Herning i maj 2019 – gerne på en sådan måde, at Fællesfonden kan være med til at finansiere afviklingen af folkekirkemødet.

Under titlen ”Skriftens stemmer” har Kirkefondet i anledning af reformationsjubilæet i samarbejde med Bibelselskabet, Danmission og Dansk Missionsråd inviteret udenlandske gæster til at besøge danske sognemenigheder for at få en fælles samtale om en række bibelske tekster omkring begrebet frihed. Hensigten har været at se, hvordan mennesker fra vidt forskellige kulturer og lande forholder sig til og udlægger den samme bibeltekst. De 14 gæster kommer fra de områder i verden, hvor de involverede organisationer samarbejder med lokale kirker.

Kirkefondet var også medindbyder til en studierejse i samarbejde med Værkstedet GudstjenesteLIV og sognepræst Tine Illum til den skotske ø Iona i juli måned. Her deltog en gruppe på i alt 11 danskere på et liturgiskursus arrangeret af Wild Goose Ressource Group og Iona Community.

Ressourcerne

Kirkefondet har mulighed for at løfte de mange forskellige opgaver og udfordringer, fordi der hele tiden er engagerede mennesker, som på forskellig vis er med til at tage fat og bakke op om Kirkefondets arbejde. Det gælder f.eks. stiftsudvalgene, som planlægger og afvikler forskellige typer af arrangementer primært rettet mod menighedsråd og ansatte i de respektive stifter. I Århus stift har vores stiftsudvalg stået for et velbesøgt arrangement i marts 2017 i Helligåndskirken i Århus, hvor temaet var: ”Kirkens kommunikation – hvordan? Stiftsudvalget i Helsingør stift har i samarbejde med stiftets distriktsforeninger for menighedsråd planlagt en temaaften i november 2017 om, hvordan man udvikler menighedsintegrerende arbejde med konfirmanderne.

Vores repræsentantskab rummer også værdifulde ressourcer, som vi kan trække på, hvad enten det er løsning af konkrete lokaler opgaver, eller det gælder råd og vejledning i forskellige sager. Repræsentantskabet udgør et vigtigt netværk og bagland for Kirkefondet. Bestyrelsen er præget af stor kontinuitet og villighed til at gå aktivt ind i løsning af små og store opgaver. Ved repræsentantskabsmødet i 2016 blev Karen Marie Sø Leth-Nissen valgt ind i bestyrelsen, og i år skal der også findes yderligere et nyt bestyrelsesmedlem, idet Peter Bisgaard Viladsen ikke har ønsket at genopstille efter mere end 10 år i bestyrelsen.

Også i staben er der kommet et nyt ansigt. Berit Weigand Berg, der kommer fra en stilling som sognepræst i Grøndalslund, er ansat som udviklingskonsulent i de 3 år, hvor Dorte Kappelgaard skal arbejde med sin erhvervs-ph.d. Berits mangeårige erfaring som sognepræst har givet hende en god indsigt i de folkekirkelige forhold og et godt netværk, som hun allerede nu drager stor nytte af i arbejdet som udviklingskonsulent. I jobbet som studentermedhjælper har stud.theol. Tea Lange Olsen afløst Martin Sørensen. Der skal fra bestyrelsen lyde en stor tak til alle i staben for en engageret og vedholdende indsats til gavn for Kirkefondet.

På bestyrelsens vegne
Erik Møllerup, formand,
oktober 2017